СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 248. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 24. жовтня, 1925. VOL. XXXIII. No. 248. Jersey City, N. J., Saturday, October 24. 1925. THREE CENTS

Уряд предкладає вже другий плян зниження податків.

ВАШИНҐТОН, 22. жовтня. — Секретар скарбу Мелон предложив конґресовому комітетови для приходів новий плян закона про зниженне податків, відкликуючи тим самим свій проект, предложений сьому комітетови минувшого понеділка.

Після сього нового пляну особисті приходи до висоти 3,000 долярів у рік повинніб бути оподатковані на 1 процент, слідуюча тисяча на 2 процент, слідуючі 4,000 долярів на 3 проценти, а решта на 5 процентів.

В остаточному висліді се оподаткованне не богато ріжниться від того, яке було предложене в попереднім проекті. Ріжниця межи сими проектами починалабися допера для приходів, виносячих 6,000 долярів або більше. Сей новий проект заводить для сих висших сум значні полекші.

БЕРУТЬСЯ ПОВАЖНО ДО ВЖИВАННЯ МЯГКОГО ВУГЛЯ.

НЮ ЙОРК, 22. жовтня. — Міські урядники, бачучи тяжку недостачу твердого вугля через страйк майнерів, зарядили спеціяльні розсліди над тим, як уживати на його місце мягке вугля. Сі розсліди мають відкрити способи, як примінити сей вуголь до тих усіх потреб, для котрих уживано досі твердий.

ПОЛКОВНИК МИЧЕЛ АРЕШТОВАНИЙ ПЕРЕД ПРОЦЕСОМ.

ВАШИНҐТОН, 22. жовтня. — Департамент війни уже доручив нині полковникови Мичелови позов на росправу, на якій ґенерали армії мають його судити за те, що він критикував остро заряд армії за недбальство в справах воздушної оборони краю. По дорученню позву полковника арештовано, але зараз пущено на волю. Суд над полковником буде публичний (вільний для публики).

ПОХОРОННІ ПАРАДИ ДЛЯ СОБАКИ.

ШИКАҐО, Илинойс, 22. жовтня. — Вісім автомобілів, в яких було 20 пожарних сторожів та богато шкільної дітвори, та два спеціяльні авта з квітами відвезли на цвинтар „тлінні останки" Феликса, любимця одного шикаґовського пожарного відділу.

Тіло собаки було зложене в деревляній скрині, яку зложено в одному публичному ліску. Самі цвіти на похорон коштували коло 400 долярів.

У сей спосіб пожарники почтили память собаки, котра помагала вірно пожарникам при огни та мала вратувати за девять літ служби 4 особи від певної смерти в полуміням.

СЕНАТОР ЛОДЖ ПРО ПРЕЗИДЕНТА ВИЛСОНА.

НЮ ЙОРК, 22. жовтня. — Сими днями появиться друком книжка покійного сенатора Генрі Кебота Лоджа, котрий був провідником сенатової більшости в часи завзятої боротьби републиканців проти тодішнього президента Вилсона за справу приступлення Злучених Держав до Ліґи Народів.

Появи сеї книжки вижидали з давна з великим зацікавленнєм всі, що цікавляться публичними справами Америки. Книжка складає всю вину за неприступленне Злучених Держав до Ліґи Народів на президента Вилсона, а спеціяльно на його себелюбство. Книжка представляє Вилсона малим чоловіком, який не відповів великим завданням, до розвязки котрих покликала його історія.

РАБІНИ ЖУРЯТЬСЯ ПЕРЕХОДОМ ЖИДІВ ДО „ХРИСТІЯНСЬКОЇ НАУКИ".

СИНСИНАТІ, Огайо, 22. жовтня. — Конференція американських рабінів установила спеціяльну комісію, яка має розслідити масові переходи жидів до християнського тіла „Християнська Наука", яка вчить своїх прихильників, як уживати віри для виздоровлювання з недуг.

„НАУКА НЕ ПРОТИВИТЬСЯ РЕЛІҐІЇ, АЛЕ ТЕОЛЬОҐІЇ".

НЮ ЙОРК, 22. жовтня. — Відомий сербський винаходчик Михайло Пупін, професор Колумбійського університету, говорив тут до студентів одної протестантської віри, що наука й релігія зі собою не ворогують, але від 2,000 літ у світі велася боротьба межи наукою а теольоґією.

СТРАЙКОВІ ЗАВОРУШЕННЯ.

ШИКАҐО, 22. жовтня. — Хтось зі страйкуючих кравецьких робітників кинув на автомобіль, везучий страйколомів, бомбу з квасом. З сього зараз счинилася бійка, яку розборонила аж поліція, віддавши кілька стрілів до страйкарів. Кулі поліції не поцілили нікого зі страйкарів; зате три кулі тяжко ранили бизнесового аґента одного підприємства, що їхав зі страйкарами.

УБИЙНИК БОЖЕВІЛЬНИЙ.

НЮ ЙОРК, 22. жовтня. — Суд у Стейпелтоні, на Стетен Айленді, признав божевільним Степана Криновака, котрий дня 8. вересня вбив був Адама Лукасика, свого сусіда, котрого він посуджував за напад на свою матір.

СУПЕРЕЧНІ СВІДОЦТВА ПРО ЗАХОВАННЄ ЗАЛОГИ ГОРІЮЧОГО КОРАБЛЯ.

НЮ ЙОРК, 22. жовтня. — Морський суд зробив слідство над захованнєм залоги корабля Команчі підчас пожару сього корабля на повному морю недалеко від побережа Флориди.

Свідки не могли погодитися зі собою. Одні оповідали, що захованне залоги було справді геройське та що моряки дбали лишень за безпечньство пасажирів, тоді як другі оповідали, що моряки були пяні та дбали лишень за ратованне [illegible]

ДО ВСІХ:

ТО ГОЛОД НЕ УСТАВ В КРАЮ, А ТІЛЬКИ МИ СИТІ ЙОГО НЕ ВІДЧУВАЄМО.

ТО ІНВАЛІДИ НЕ ПОДУЖАЛИ, ЇМ РАНИ ЇХ НЕ ПОГОЇЛИСЬ, ТО ТІЛЬКИ МИ НЕ ГОДНІ ВІДЧУТИ БОЛЮ ТИХ, ЩО ЇМ БРАКУЄ РУК І НІГ.

ТО ТІЛЬКИ СИРОТИ В КРАЮ МОЛЯТЬСЯ ЗА ВАШЕ ЗДОРОВЛЄ, АЛЕ ВИ ВЖЕ ДАВНО ЗА НИХ ЗАБУЛИ.

ТО ТІЛЬКИ ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ БЮТЬ, А НЕ ВАС, ТОМУ НЕ ПАМЯТАЄТЕ ЗА НИХ І НЕ СКЛАДАЄТЕ ЦЕНТА НА ТЕПЛУ СТРАВУ ДЛЯ НИХ.

ТО ТІЛЬКИ В КРАЮ ЛЮДИ В РОЗПУЦІ, ЩО ЗАБИРАЮТЬ ЇМ ЛЯХИ УКРАЇНСЬКУ ШКОЛУ, А В АМЕРИЦІ ВЖЕ Й ГОЛОВОЮ НАД ТИМ НЕ ПОХИТУЮТЬ, ЩО РІДНА ШКОЛА ПРОПАДАЄ.

* * *

КОЛИ ХОЧЕТЕ ИТИ В ПАРІ ЗІ СТАРИМ КРАЄМ, ТАК ХАЙ НЕ ПРОЙДЕ НІОДНО УКРАЇНСЬКЕ ВЕСІЛЛЄ, НІОДНІ ХРЕСТИНИ, НІОДНА ЗАБАВА І НІОДИН МІТИНҐ, АБИ ВИ НЕ ЗІБРАЛИ МАЛОЇ ЛЕПТИ ТА НЕ ВИСЛАЛИ ЇЇ ДО КРАЮ ЧЕРЕЗ:

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

ВЕЧЕРЯ ФАШИСТІВ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 21. жовтня. — Нюйорські фашисти замовили собі в тутешньому готелі Пенсилвенія вечерю на 28-го с. м., на яку запросили фашістського посла італійського парляменту, С. Е. Сарді, котрий був у Вашинґтоні на зібранню Міжпарляментарної Унії.

Проти сеї вечері запротестував Проти-фашістський Союз Північної Америки, домагаючись, щоб готель не зґодився давати місце фашістам. Одначе управа готелю відповіла, що її політика вечеряючих цілком не обходить.

ВИНАХОДЧИК АРЕШТОВАНИЙ ЯКО ПОМІЧНИК РОЗБИШАЦЬКОЇ БАНДИ.

НЮ ЙОРК, 20. жовтня. — Нюйорська поліція звабила до Ню Йорку Юджіна Райсинґа, відомого винаходчика револьверів, щоби поставити його на суд яко спільника недавно арештованої банди вломників „Кавбоя" Теслера. Винаходчикови закидують, що він роздобував для членів банди машинки, які накладають на конець револьвера в тій цілі, щоби заглушити відгук вистрілу.

СТАРОСВІТСЬКИЙ ПРОМИСЛ

МОСКВА, 20. жовтня. — Совєтська влада заявляє, що тепер промисл в Росії в повному русі, але не може задоволити потреб населення через те, що фабрики построєні не по новітньому як на Заході, а особливо в Америці, тільки по старосвітськи. Тому то, кажуть совєтські урядовці, сі фабрики дуже тяжко працюють і поволі, а се в додатку має і сю недостачу, що спричинює дорожню виробів.

(Забувають ще совєти, що одною з причин повільної праці є також се, що вони гонять продукцію у фабриках не доброю платнею для робітників, а багнетом і нагайкою).

СОВЄТИ БУДУЮТЬ ТЕЛЕФОНИ.

МОСКВА, 20. жовтня. — Російський уряд зачав переговори із шведським телефоновим підприємством Телефонічна Компанія Еріксона про побудовання трох автоматичних телефонічних стацій в Москві й одної в Ростові над Доном. Побудованне сих стацій має коштувати $2,500,000.

Американські телефонові компанії не хотіли принятись сеї будови.

ХЛІБОЇДСЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ ДО ЖЕНЕВИ.

З Коломиї доносять до Діла, що тамошні опікуни Стовпюків і кумпанії зорґанізували зі своїх покутських пупілів делеґацію від „української національної меншости в Польщі" (за границею Українці в устах польської дипльоматії звуться Українцями, а лише в Польщі русінами або східними малополяками).

БЕЗКОНЕЧНІ ЗЛОДІЙСТВА В ПОЛЬЩІ.

Не можна сказати, щоби якась небудь держава у світі могла похвалитися такою чисельністю усяких фінансових та господарських надужить з боку власної бюрократії, як саме відроджена Польща. Нема місяця, нема тижня, щоби преса не приносила якихсь сензацій саме з тої ділянки. Ось перед кількома днями рознеслася чутка про великі надужиття з боку урядників у державному скарбовому уряді в Каліші. Та вістка попередила кроки з боку держави. Щойно по кількох днях арештовано на припорученя прокуратора ось яких урядників того уряду: секвестратора Баньковського, контрольного урядника, студента політехніки(!) Собанського і податкового референта Рудовича. Слідство виявило, що всі названі здефравдували на шкоду державного скарбу сто тисяч золотих.

ПОЛЬСЬКИЙ СЕНАТ УХВАЛИВ ЗЕМЕЛЬНУ РЕФОРМУ.

Дня 22. вересня в сенаті відбулося дальше голосування на проєктом закона про виконання земельної реформи. Приняли багато поправок, які погіршують закон. По ухваленню цілого закона прийнято резолюцію і засідання відложено без означення реченця слідуючого засідання.

Коли при уст. 25. відкинули поправку Українців і Білорусинів, якою домагаються признати першенство при парцеляції місцевому населенню, клюби ті покинули салю засідань.

УКРАЇНСЬКА ПРИВАТНА ШКОЛА В РІВНОМУ.

На місце закритої польською владою публичної 7-клясової української школи в Рівному українське громадянство Рівного відчиняє приватну 7-клясову українську школу, яка буде міститися в приватній українській гімназії в Рівному.

ХЛІБОЇДСЬКИЙ ВИБРАНЕЦЬ І ПРИНАГІДНИЙ ВИБОРЕЦЬ.

„Ґазета Цодзенна", як орґан, що має усе відомости „з першої руки" про те, що діється по інспекторатах поліції, подає вістку про скандальну авантуру яку кілька днів тому зробив в одному шинку при Городецькій вул. у Львові хлібоїдський посол Кравчишин. Кравчишин попивав з якимось своїм виборцем Проциком і все йшло гладко, тихо і мирно, аж поки Процик під впливом алькоголю не пригадав собі, ким на ділі є його достойний кумпан. Слово від слова і контроверсія закінчилась тим, що Процик зробив пану послові одну високо непристойну пропозицію. Така образа викликала не тільки негайну реакцію пана „посла", але й інтервенцію його в дирекції поліції, і ось на приказ з дирекції поліції арештовано нефортунного шинкарського кумпана Кравчишина. Очевидно, „Ґаз Цодз." використовує цю нагоду, щоб спекти дві печені: 1) оклеветати всіх Українців, називаючи хлібоїдського посла українським послом, і 2) накинутись на дирекцію поліції, — цим разом дійсно неслушно: бож хто инший, як не поліція має право розпоряджатись особою п. Кравчишина і його сателітами й оберігати її, та сама поліція, без помочі якої п. Кравчишин ніколи не став би був послом?!

ФИЛИПОВСЬКИЙ ПЕРЕПРОШУЄ МИТРОПОЛИТА ПЛАТОНА.

Адам Филиповський, який був захопив на липень православну катедру в Ню Йорку за помочю бомбістів, а відтак серпень пересидів в арешті, написав лист до митрополита Платона, в якому його перепрошує за напад на собор і палату, і просить прощення й дозволу далі працювати в православній дієцезії в Злучених Державах.

БАНДА 40 СЛОНІВ.

Багаті квартали Лондону тероризують від якогось часу женщини-бандитки, які належать до товариства з дуже симпатичною назвою „банда сорока слонів". Ті „слони" чи краще слониці доконали вже цілий ряд рабунків а навіть убивств і до нинішнього дня лондонській, отже правдиво-англійській поліції (не польській) не вдалося зловити ні одного „слона".

Греція нападає на Болгарію - Греки убили на болгарській території 5 Болгар.

СОФІЯ, столиця Болгарії, 22. жовтня. — Греція прислала болгарському правительству ультимат, домагаючись сатисфакції за напад Македонців на одного Грека і відшкодовання в сумі двох міліонів золотих франків, а одночасно вислала кілька відділів свого війска через границю на болгарську територію, які зачали острілювати село Петріч і убили 5 осіб.

Болгарське війско уступилось перед грецьким війском, щоб вимнинути бою.

Болгарське правительство відповіло грецькому, що воно годиться на назначенне невтральної комісії, яка розслідила би спір і видала безсторонний рішенець, але Греція впирається при свому домаганню.

Аліянти звернулись також до правительств Болгарії і Греції з дорученнєм, щоб негайно покинули воєнні виступи, а передали справу мировому судови, себто наперед Лізі Народів, загрожуючи, що інакше оголосять економічний бойкот обох балканських державок.

Як запевнюють з Атен, столиці Греції, грецьке правительство не хоче згодитись ані на невтральну комісію, яку предкладала Болгарія, ані на передачу спору на вирішенне Лізі Народів.

ПРОТИ КОМУНІСТІВ.

ЛОНДОН, 22. жовтня. — Анґлійське правительство депортувало 9 російських комуністів. Воно робить заходи, щоб прогнати з Анґлії всіх російських комуністів, а також щоб парлямент ухвалив окремий закон про заборону комуністичної пропаґанди в Анґлії.

НІМЦІ ЗА ПОЧИНОМ АМЕРИКИ.

БЕРЛІН, 22. жовтня. — Німецькі політики кажуть, що не годяться, аби Ліґа Народів давала почин до скликання міжнародньої „розоружної" конференції з уваги, що не всі держави туди належать і тому до неї упереджені, або не схотять з нею співділати.

Вони кажуть, що найрозумнійше буде, якщо почин до тої конференції дасть Америка.

НІМЦІ ОДОБРЮЮТЬ ЛОКАРНЕНСЬКУ УМОВУ.

БЕРЛІН, 22. жовтня. — Німецький кабінет під проводом президента Ґінденбурґа закінчив сьогодня дебати над локарненською умовою. Кабінет одобрив його, але ще не голосував над ним, бо хоче порозумітися з провідниками політичних партій в парляменті.

КАЙО ТРАТИТЬ ПОПУЛЯРНІСТЬ.

ПАРИЖ, 22. жовтня. — В політичних кругах заповідають, що заноситься на нову крізу у французькому кабінеті ізза фінансової скрути.

Невдоволеннє з міністра скарбу Кая зростає ізза невдачі довгової місії у Вашинґтоні, внутрішньої позички і з приводу плянів нового оподаткования.

Вгадують, що коли парлямент наново збереться 29-ого с. м., то правительство Поля Пенлеве мусіти-ме уступити ізза фінансової політики. Воно, кажуть, може бути назад покликане до власти, але вже без Кая, а з новим міністром скарбу.

ВИДВИГАЮТЬ БРІЯНДА.

ПАРИЖ, 22. жовтня. — Приклонники французького міністра закордонних справ Брінянда роблять заходи, щоб по упадку кабінету Поля Пенлеве видвигнути кандидатуру Арістіда Бріянда на премієра.

НОВІ ДОВГОВІ ЗАХОДИ.

ПАРИЖ, 22. жовтня. — Кажуть, що міністер скарбу Кайо приготовлює новий плян сплати воєнного довгу Америці, та що він небаром предложить проект оконечної угоди про сплату протягом 62 літ.

РОКОВИНИ „ПОХОДУ НА РИМ".

РИМ, 22. жовтня. — Премієр Муссоліні їздить тепер по північній Італії і буде там на обході третіх роковин „походу на Рим" фашістів.

До Риму вернеться при кінці сього місяця.

ПРОДОВЖЕННЄ СВЯТОГО РОКУ.

РИМ, 22. жовтня. — В кругах Ватикану запевнюють, що папа римський Пій XI продовжить святий рік і його привилеї у цілому світі ще на перших 6 місяців 1926 року.

ЗИТА.

ВІДЕНЬ, 22. жовтня. — Жінка покійного австрійського цісаря Кароля, Зита, заявила, що вона згодиться на злуку Австрії з Німеччиною під зверхностю Гогенцолернів, якщо в Австрії буде панувати її найстарший син Отто Габсбурґ.

ХОТЯТЬ РІВНОУПРАВНЕННЯ ДУХОВЕНСТВА.

МОСКВА, 22. жовтня. — Російське православне духовенство звернулось до премієра Рикова з прошеннєм, щоби совєтська влада признала священикам право голосовання, вибору, право займати урядові становища і виховувати дітий по релігійному.

Риков відповів, що совєтська влада не може признати священикам рівноуправнення без ухвали відповідного закона зїздом совєтів.

В БОЖНИЦЯХ ЛИШЕ СКРОМНІ ОДЯГИ.

ВІДЕНЬ, 22. жовтня. — В тутешніх божницях появились оповістки, що вступ Жидівкам дозволений туди лише в скромних одягах, які закривають цілу шию.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

КОПАЛИ ДОЛИ

Завішенне праці в копальнях твердого вугля, до якого довели властителі сих копалень своїм упертим відкидуваннем майнерських домагань, починае звертатися проти тих, які сей страйк викликали.

Недавно відбувалися в місті Толідо, в стейті Огайо, збори виконавчого комітету товариства подробичних торговців вуглем, і на них предложено цікаві розрахунки про розвій торговлі твердим углем. Показується зі сих розрахунків, що від часу, як твердий вугіль піднявся в цінах підчас великої війни, вживанне вугля стало опадати. На місце вугля почали в фабриках уживати переважно мягке вугля та нафту, так що на захід від Бофало споживанне твердого вугля від початку війни впало о 40 процентів. Від часу війни воно не то, що не поправилося, але ще далі спало о 15 процентів. Розглядаючи сі факти, вуглеві купці приходять до переконання, що тут грае ролю не саме подорожіння вугля. Великий вплив мае також те, що в промислі твердого вугля ніхто не може бути певний точної достави, бо там що року вибухають страйки, за якими вугля наго підскакуе в ціні, а то й зовсім не достае.

Подібні заключення поробило товариство фабрикантів газу стейту Ню Йорк. Переглянувши історію торговлі газу за послідних 15 літ, вони переконалися, що вживанне твердого вугля в стейті Ню Йорк за сей час зменчилося з пересічного вживання одної тони і трох четвертих тони на півтора тони на особу, тоді як вживанне газу за сей час зросло о 50 процентів. Вживання газу значно поширяеться. Його вживають до цілий, яких передше не вживано. А вживаеться його не лишень тому, що газ догідниіший, але й тому, що кождий може бути певний, що газу стане та що він нагло не подорожіе, тоді як ніхто про твердий вугіль певним бути не може.

Сі два розгляди дають ілюстрацію політики баронів твердого вугля. Не хотіли вони вступити робітникам та признати їм заплату й права, які їм слушно належуться, захотіли вони зломити страйком робітничу організацію, то тепер вони самі трясуться над утратою власного бизнесу. Хотіли копати яму під робітниками, а викопали яму під собою. Власними руками рубали галузу, на якій сиділи. Власним ножем різали гуску, що їм несла золоті яйця.

Такі плоди дае все загоріла, одностороння політика, яка не признае ніякої злагоди з поглядами чи домаганнями других людий.

ПОЛЬСЬКА КОЛЬОНІЗАЦІЙНА СВАВОЛЯ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ

Завдяки становищу комісії Камбона, яка укладала статут провізоричної прилуки Галичини до Польщі, вставлено до того статута згідно з пропозицією підкомісії, яка працювала під проводом генерала Леронда, постанови, якими вирішенне земельного питання в статутті про провізоричну прилуку Галичини до Польщі з дня 20. падолиста, 1919, передавано законодатному тілу Галичини (артикул 12 і 13) і виразно заборонено у Галичині переводити систематичну кольонізацію елементом, який походить споза її меж (артикул 9). У грудні того року удалось Польщі відложити справу вирішення Східної Галичини і кольонізація поплила з весною того року повним річищем. Хоч соймова ухвала з 10. липня, 1919, говорила про творенне економічно-самостійних господарств, наділювано польських кольоністів дрібними 3- до 4-гектаровими господарствами, щоб наводнити Галичину в найкоротшому часі польським елементом і приготовити її до . . . сподіваного плебісциту.

Колиж український народ через свое легітимоване заступництво жалувався перед Мировою Конференцією на кольонізацію Східної Галичиня, вказуючи на міжнародні трактати (артикул 91 Сен-Жерменського трактату з 10. вересня, 1919) і на мандати Мирової Конференції про окупацію Галичини з дня 25. червня і 11. липня, 1919, — то президент Головного Земельного Уряду у Варшаві видав 1. мая, 1920, парцеляційну інструкцію (гляди „Монітор Польскі" ч. 144, з року 1920). В артикулі 6 буква ф, приписуе вона, що парцеляційні пляни мусять обіймати між іншими „виділення грунтів на скріпленне карловатих господарств, які межують безпосередно з парцельованим обектом".

Для обзнакомленого з українськими аграрними відносинами така постанова парцеляційної інструкції виглядала, що Польща відступае на се від кольонізації, а допускае тільки сусідську парцеляцію, з якої отже скористае місцеве в чотирох пятих не заспокоене землею селянство. В практиці виглядало се зовсім інакше.

Рік 1920 був одним з найінтензивніших років кольонізації, аж доки не надтягнули хмари із Сходу. Советська армія приневолила сойм поспішно занятись земельним питаннем. Польський сойм ухвалив сього року відомий земельний закон, який одначе не е нічим іншим як дальшим походом польської кольонізації на Східну Галичину, таксамо як і на другі українські землі, які тепер під Польщею.

ГИНУТЬ ЗА ГАНЕБНУ СПРАВУ

Був час, коли цілий світ глядів на Поляків як мучеників московської і німецької тиранії, коли бачив в них шляхотність і геройство. Було це головно завдяки декотрим світлим постатям, яких мае кождий нарід а якими у Поляків були прим. Косцюшко і Пулаский, що боролися за свободу американського народа. Польська пропаганда вміла на протязі малощо не цілого віку вмовити в цілий світ, що Поляки це воплочення найвисшого ідеалу, це найбільш геройська ідеальна душа, що готова проляти кров не тільки в своїй обороні, але в обороні всіх покривджених та поневолених. І та шпекуляція удавалася якраз завдяки тим гарним одиницям, що були виімковим явищем в Польщі.

Та згодом пізнав світ правдиву Польщу. По всіх інтернаціональних клюбах мае вона тепер своїх прадивих заступників, тих гохштаплерів, яких імена видніють майже в кождій европейській гохштаплерській авантурі.

Пізнав світ Польщу як свобідну відроджену польську державу, як новітню тюрму народів і більш як певно, що коли вона ще раз розвалиться, то вже певно не буде за нею плакати. Навпаки відітхне лекше, бо пізнае її ще з одного боку.

Колись, як ми згадували, були в Польщі такі люди, що любили і цінили свою і чужу вольність, що за ню боролися і вмирали. Та вони вже давно перевелися. Новочасна Польща, та відроджена, свобололюбива і лібералька, вербуе і висилае тепер своїх синів на те, щоби боронили французьких капіталістів в Мароко. Тисячі і тисячі молодих Поляків беться сьогодні по стороні Французів в Африці проти малого гірського племени Рифів, що піднялo бунт проти французьких окупантів, що повстало в обороні своєї рідної землі, яку вони хочуть бачити вільною і свобідною. Так виглядае новочасна демократична Польща, та, що десятками літ стояла під чужим ярмом і оббивала пороги можних світа того та жебрала милосердя. А коли аліянти дійсно змилосердилися і зробили з неї свобідну державу, Польща висилае своїх горожан, щоби добивали другий нарід, що не йде жебрати, а кровю окуплюе собі волю.

Так вже далеко скотилася мораль Польщі. Навіть самі Поляки не можуть вже мовчати, а публікують розпучливі письма, які доходять сюди від польських леґіонерів, що воюють проти Рифів. „Мароко — цвинтар Поляків", ось такими короткими словами зясовують вони свое положення на фронті. І ще додають, що якби встав з гробу великий польський поет Словацкі, то певно змінивби свої несмертельні слова „польський дух вічний революціонер", а написавби „польський дух це то саме, що реакція".

І за ту реакцію тяжко покутуе польський жовнір, що пішов боротися проти свободолюбних Рифів. Бо ото з тих Поляків, як так далі піде і сліду не стане. Бо до цего часу, куди вони не поступили, там залишали тільки могили. Незабаром мароканська земля, переміниться в один великий польський цвинтар. Стільки вже там погибло польських жовнірів. Такі вісти до нас доходять.

А один з польських жовнірів описуе ще про те, як важко їм боротися проти Рифів. Фанатично йдуть на смерть Рифи, один за другим, серед пекольного крику: Хай живуть вільні народи Африки. Навіть в ночі не мають спокою, бо приходиться їм дуже часто гинути від укушення скорпіонів, що налізують в їх шатра, або від Рифів, що серед темноти підсуваються під шатра і сплячим перерізують горла. Так то гинуть ті Поляки, що пішли на услуги своєї приятельки і союзниці Франції. Так гинуть ті, що пішли боротися за ганебну справу, за поневолення свобідного народа.

„Щодень гинуть наші, а умираючи навіть не знають за „що", так кінчить свій лист польський легіоніст з Африки. І може він навіть пише щиро, може він і не винен, що його польська держава обманула, але факт остае фактом, що він е франц. наємником, що за грошеву заплату йде до боротьби, щоби повернути вільний нарід на невільників, щоби завести гнет і визиск. Той факт тим сумнійший, що польська держава моглаби відкликати своїх легіонерів з Мароко, моглаби змогти на Франції, щоби вона не вживала Поляків до боротьби з Рифами. Польща одначе не тільки того не робить, але ще тій справі пособляе та дозволяе далі на свіжий вербунок нових жертв.

Так виглядае новочасна Польща. Не тільки сама гнобить, але підтримуе гнет народів навіть у далекій Африці. Думае, що чимбільше буде угнетених, тим лекше буде і їй панувати. Можливе, що правда по її стороні. Не зашкодить одначе пригадати їй те, що коли Мароко стае цвинтарем для Поляків, то який же цвинтар буде її ожидати на українських, білоруських і литовських землях, коли підіймуться ті три народи проти неї. То не буде мале плем'я Рифів, а міліони гнетених, що палають до Польщі не меншою ненавистю як Рифи до Французів.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

БОРНСАЙД-ШИКАГО, ІЛЛ.

Обеднанне української громади.

Українська громада в Борисайд дае гарний примір зорганізованої, серіозної і видатної народньої праці. Істнуе у нас Комітет Обеднаних Товариств, до якого належить 8 місцевих товариств, а то: комітет укр. кат. церкви, клюб амер. горожан українського роду, бр. св. Николая, від. 183 У. Н. С., св. Тройці, від. 63 „Провидіня", сестрицтво Пр. Богородиці, від. У. Н. С., клюб українських жінок, товариство аматорське „Боян" і „Січ". Члени всіх товариств це гарні та свідомі Українці, яким доля рідного краю глибоко лежить на серцю. Томуто, щоби лекше повести акцію допомоги старому краеви всі вони обеднялися в спільний комітет.

Комітет зарядив, що кождого 26 буде переводити загальну щомісячну збірку на край та збирати народний податок. Збірка буде переводитися в церковній гали при укр. кат. церкві від год. 7. вечером.

Дня 11. жовтня зарядив Комітет віче, з якого дохід в сумі $80 переслано до Обеднання на допомогу Голодному Селу.

Жертвували: Клюб Горожан $25, Братство „Провидіння" $15, по $5: д-р М. Сіминович, адв. Б. Пелехович, Юр. Небор, о. сов. Н. Сіминович; по $2: Н. Єрій, Ів. Матійчук, В. Паславський, И. Кананенько; по $1: П. Демкович, Н. Бабик, М. Митрик, Ів. Мищишин, С. Процко, Ів. Фурлик, И. Скочинец, Юліян Небор, Ст. Земика, Ів. Тихонький, Ст. Джурджевич, Анна Нісевич, Ом. Тарнавський, Микита Кметик, Ник. Подлецкий, Ів. Мельник, Марія Сіминович, Юрій Гачко, Теодор Хоптяк; по 50 цнт.: Данько Мищишин, Анна Єрій, И. Харовський, Ник. Іванцьо, Йосиф Угрин; по 25 ц.: Катерина Угрин і Мих. Горуць.

З нашої громади вислав недавно Клюб Укр. Жінок $78, Бр. У. Н. Союза $50, а тепер висилае Комітет Обеднаних товариств $80 на допомогу голодним. Невеличка громада переслала отже в короткім часі $208 на допомогу рідному краеви.

За те належиться всім громаднам правдива подяка за їх любов до поневоленої землі нашої та за їх щедрі жертви. Зосібна треба тут піднести ще нашого старенького пароха о. сов. Н. Сіминовича, що бере живу участь в народній роботі та заохочуе молодих і старих до організації та до праці над поневоленим нашого народа.

УКРАЇНА, Н. Д.

Для старого краю.

Той, що працює на землі, знае найкраще її ціну. Коли наші тутешні фармери покидали рідну землю то вони відчували, який дорогий скарб покидають. Вони краще як хто другий відчувають і тепер ту велику трагедію, яку переживае наш селянин, коли йому під боком кольонізують землю, коли відбирають йому варстат праці. Наші фармери відчувають добре, що то голод, бож ніщо інше а тільки голод вигнав їх з краю за море.

І не дивно, що вони спішать так часто з помочю рідним братям, яких вони оставили по тих селах, звідки самі втікали; що їх серце живо беться, коли тільки згадати їм про рідні поля та сіножаті?

Кождий раз, коли тільки відозветься до них їх добрий пастир о. Василь Гривнак, коли розповість їм про нове лихоліття в краю, витягають радо свої центи та пересилають до краю.

І тим разом зложила українська кат. громада в Україні, Н. Д., на голодуючих в краю $34.- та а така сама громада в Ґорґем, Н. Дак.. $21.84.

Разом вислано на Голодне Село через Обеднання в Филаделфії $56.14.

Сего року тяжко нам на гроші, бо була посуха і неврожай. Як тільки лекше стане дамо кращу жертву.

Фармер.

СЕНТРЕЛІЯ, ПА.

На потреби рідного краю.

Углевий страйк перешкодив нам в більшій акції, яку ми хотіли розпочати в справі допомоги голодуючим в краю. Тої важної справи ми не занехаемо, а на разі висилаемо $50 через Обеднанне в Филаделфії на найпекучійші потреби в краю, як Рідна Школа, інваліди і т. п.

За Тов. „Січ":
Василь Жолобайлук, кошовий.
Іван Лунацький, секретар.

БРУКЛИН, Н. Й.

З гостини.

Після принятого в правдиво українськім домі звичаю не забуто на гостині в Василя Тижника на рідний край і зложено на просьбу Анни Тижник на Голодне Село $18.50, які вислано до краю через Обеднання.

Жертвували по $5 долярів: Василь Тижник, Стефан Тижник, Данило Бурдиґа; по $1: Ева Бручковська, Марія Рудніцка, Марія Федун, а Катерина Петрович 50 ц.

КОННЕРТОН, ПА.

З хрестин.

На хрестинах в Григорія Захарюка зібрано $8.25 на голодуючих і переслано їх до Обеднання.

Жертвували по $1: Андрій Дишель, Д. Томчук, Марко Шеремета, Григорій Захарюк; по 50 ц.: Іван Заходнік, Федір Максимчук, Микола Кобловський, Мих. Генчак; по 25 ц.: Анна Токачик, Анна Томчук, Іван Кудрик, Марко Кудрик, Анна Кізляк, Гелена Поляк, Михайло Бичко, Анна Бичко і Марія Гялицька.

Всім жертводавцям щире Спасибіг за те, що забавлялися і памятали за своїх голодних братів в краю.

Дмитро Томчук.

ДІТРОЙТ, МИШ.

З весілля.

На весільній забаві у Н. і В. Дідик не забули Січовики 4. Округа на те, що вони по кости і крови рідня з тими, що проливали кров за кращу долю нашого народа, а тепер коротають свій вік без очей, рук та ніг. На поклик окружного старшини всі присутні скинули радо свої лепти для українських інвалідів, що боролися за українську державність.

Збіркою зайнялися: Січов. стар. Петро Натинка і Я. Поливка та січ. Марійка Білан. Жертвували по $2: П. Натинка і Я. Поливка; по $1: Н. Дідик, В. Дідик, В. Дідик, І. Фориш, Ів. Федорів, П. Мазуркевич, Т. Польовий, В. Бімор, М. Бортник, В. Бродяк, М. Томанчук, І. Ладика; Угрин 75 ц.; по 50 ц.: І. Білецький, Р. Чорний, М. Фесдитник, а дрібними жертвами $2.25. Разом зібрано $20 і переслано до Обеднання.

Т. Кошіль.

БРИДЖПОРТ, КОНН.

З празника і хрестин.

В нашій громаді вдалось зібрати між добрими людьми $28 на край і вислано їх до Обеднання.

$15 зібрано на празнику в укр. кат. церкві в Бриджпорт і призначено на голодуючих. Збіркою зайнялися п. Демчук і М. Галькевич. Жертвували по $1: П. Дудко, В. Кузів мол., В. Кузів ст., Ів. Кіндзерський, В. Мушак, М. Підлуський, о. Волинець, Т. Панько, а А. Ліпцан $1.10; по 50 ц.: П. Слівінський, М. Галькевич, Н. Плуговський, Ів. Шевчук, Н. Гоголь, а дрібними жертвами $3.40.

$8 зібрано на хрестинах в Йосифа Підлуського в Стретфорд, Конн. і призначено на голодуючих. Жертвували по $1: Мих. Галькевич, Ю. Кузів, М. Шиманський, В. Підлуський; по 50 ц.: М. Пуйсяк, В. Кузів, Й. Підлуський $1, а Ів. Кіндзерський і П. Гринюк рівною по одному доляру.

$5 зібрано на памятник по померших Стрільцях в Ліберці на Чехо-Словаччині. Зібрав М. Галькевич, а жертвували: М. Галькевич 50 ц., Ів. Шевчук 50 ц.; по 25 ц.: П. Гринюк, Дм. Чернявський, М. Велигорський, Ів. Мельник, М. Шиманський, М. Мандрона, Ів. Кузів, Ів. Кройтар, В. Кузів, мол., Ів. Кендзерський, Й. Волк, Н. Никорчук, О. Наконечний, Т. Тишко, П. Ґардіяш, Іван Глива.

Дякуемо всім тим, що не відмовилися від жертви і хоч малою жертвою але щирою допомогли голодним братам в краю.

М. Галькевич.

ПОРА ДО КНИЖКИ.

Недавно тому в однім місточку було скликане віче. По вічу, ідучи до дому, почув я таку розмову:

— От, Миколо, хотівби я хоч троха бути так мудрим, як той, що нині говорив на вічу; він певно дуже вчений?

— Та він з мого села, Степане; я його знаю дуже добре; то такий самий хлоп як ви або я; він не ходив до жадних високих шкіл.

— То не може бути!— та деж невчений чоловік буде такий мудрий, що потрафить говорити на вічу?

— Він, знаете, правду сказати, навчився ту в Америці. Відколи приїхав до Америки, то зараз по роботі сідав до книжки та вічно читав. Я часто заходив до него, то він було й каже: „В краю не мав чоловік часу читати книжок, бо треба було від сходу до заходу працювати на кавалок хліба, а ту маю богато часу вечерами, то хочу надолужити те, чого я не міг осягнути дома".

„Розказуйте ще далі про се, Миколо, то цікаве".

— Та щож я вам можу такого цікавого сказати? От прийде було з роботи, повечеряе, поговорить, а далі посягае за книжку. На вулицю виходив на короткий час. Книжок в него повно. „Книжки в Америці — каже — легко дістати". Як прийде хто до него, зараз почне дещо оповідати, а все так по мудрому, що аж любо слухати. Часто було говорить: „Вчитися нам — каже — треба. Ми бідні тому, що темні. Якби ми, замісць тратити час на дурниці, купили книжку, перечитали, навчилися думати, то нам краще булоб жити, то ми скорше здобулиб волю свому народови і не тинялисьби по чужих краях".

— Добрий чоловік з него, кажу вам. Так потрафив говорити, що моїх два сини замісць тратити час на вулиці, більше пильнують книжки і богато сусідів вже спровадили собі зі Свободи 83 Grand St., Jersey City, N. J., книжок і стараються набрати більше розуму.

О. Олесь.

НЕ ПРОДАЙТЕ ТЕРНОВИХ ВІНКІВ!

Із старих і майбутніх віків
В нас впиваються стрілами очі:
Не продайте тернових вінків
На сатину проклятої ночі!

Не зміняйте тернових вінків
На блескучі вінки паперові!..
Збережіть для майбутніх віків
Їх з червоними квітами крові!
3/VIII.1925.

СИЛА РЕКЛЯМИ.

Розвязання лондонської фірми Дей і Мартін, що більше як 150 літ продавала найліпше чорнило до обуви, дає лондонському знавцеві Чарлзові Гамові нагоду вказати на могутність реклями. „Дей і Мартін — каже він — робили таке добре чорнило до обуви, як ніяка инша фірма. Але вони сказали собі: „Наше чорнило до обуви найліпше. Кождий знає його з ужиття, тому ми не потребуємо оголошувати." Але инші фірми оголошували свої фабрикати, тому фірма Дей і Мартін усе більше попадала в забуття. Що помогало Дей і Мартінові, що їх вироби були добрі, коли світ уже їх не знав? Багато є примірів старих торговельних фірм, які помало підупадали, лише тому, що не знали світової сили реклями. Инші, які завчасу пізнали свою похибку, вдержалися. Найліпшим приміром на те є гумові обручі (колеса) Дінльоп. Збут фірми все більше зменшувався. Тоді фірма почала давати до часописів великі оголошення і так збут повернув на давну висоту. Инший примір є звісна фірма „Спідне білля Волсей". Волсей зуміли випродукувати білля, яке в праню не збігається. Вірили, що їх білля добре, що перевисшає всяку конкуренцію. Але вони не анонсували і небаром уже ніхто не знав, які прикмети має білля Волсей. Їх бизнес усе зменшувався, аж вкінці почали вони анонсуватися на велику скалю і так вратувалися. Товар може бути добрий, але поширитися може лише тоді, коли знають його".

Тепер кождий Українець буде мати свою бібліотеку!

ЧИТАЙТЕ!

Се вже неоспоримий факт, що читання книжок не тільки хосенне для чоловіка тому, що чоловік набирає розуму і широкого погляду на світ, але воно підносить чоловіка високо понад рівень буденного життя. Чоловік в одній хвилі може переноситись без труду і клопоту і видатків в автором (писменником) в ріжні краї; може приглядатись, не виходивши з хати, як виглядає край і життє людий, котрі тисячі миль далеко від нього живуть. Може плакати і радуватись разом із людьми, про котрих життє він в книжці читає. Може заглянути глибоко в душу тих людий, про котрих в книжці пишеться. Одним словом, добра книжка се найкрасша забава, найкрасший товариш людського життя, найкрасший засіб до ущляхотнення чоловіка.

Цивілізація і поступ світа розпочались допера тоді, коли вигадано писмо, і колиб не було писма, а ще більше колиб не було друку, світ навіки позістав би диким, не цивілізованим, бо все, що чоловік видумав, все, що чоловік нового придбав, — се він списав у книжках і передав потомности.

Отже, як бачите, книжка се найбільший засіб цивілізації. Тож кождий, чи малий чи великий, чи мущина чи женщина, повинен черпати цілюще добро повною жменею із сеї керниці цивілізації, як се роблять всі другі культурні народи.

Книгарня Свободи, котра є власностю У. Н. Союза, продає здавна українські книжки, головним чином задля ширення просвіти і знання, бо яко національна, культурна установа вона не має на меті бизнесу тільки культурну місію.

В останніх роках книгарня Свободи придбала з Европи найкрасші твори наших давніх і теперішних писменників.

Їх твори повинні бути в кождій українській хаті, бо в культурних людий в кождій хаті повинна бути **бодай маленька рідна бібліотека.**

Що може Українець або Українка говорити про культурний скарб „своєї рідної нації, коли в їх хаті нема ані знаку тої культури? Ані однієської красшої української книжки?

Таж преціжь від часу до часу до хати прийдуть сусіди, знакомі, або сторонні і спитаються: Де Ваші українські книжки? Чи Ви час від часу вечерами не перечитуєте собі і дітям українських книжок?

Щоб сій недостачі зарадити, постановила книгарня Свободи піти на зустріч читачам Свободи і членам Свободи і отсим розписує

НЕБУВАЛУ ДОСІ ПРОДАЖ КНИЖОК З ПРЕМІЯМИ.

Беремо так, що кождий читач Свободи або член У. Н. Союза купує або може купити українських книжок **за 2 доляри річно.**

Се видаток для себе, для свого духового скарбу, раз у рік, невеликий.

10,000 Українців може тільки видати у рік, а колиб вони видали ту маленьку суму всі разом, то книгарня Свободи дістала-б разом значнійшу суму гроша, за яку придбала-б нових книжок з Европи, а також видала би тут чимало гарних, хосенних і дуже потрібних для американських Українців книжок.

Все те можливо зробити і то в скорому часі, як лиш буде охота у кождого з нас сею справою дійсно і то зараз заінтересуватись, а не відкладати на завтра, а із завтра на позавтра і т. д.

Книгарня Свободи хоче сю акцію улекшити і щоб загал до неї заохотити, **признає купуючим книжки великі премії.**

І так:

Хто пришле $1.00, має право вибрати собі книжок

за	$1.25;
2 за	$2.50;
3 за	$3.75;
4 за	$5.00;
5 за	$6.25;

До премій не входять шкільні книжки як: Букварі, читанки ІІ. кляси і ІІІ. кляси.

Хто пришле гроший більше, має розмірно таксамо право дістати книжок вартости більше процентово.

Тож просимо часу не гаїти, а спішитись, поки є сі премії в силі.

О. Олесь.

МИ СВОЄЇ ЗЕМЛІ НЕ ПОБАЧИМО...

О, не дурно в скорботах ми плачемо
На вигнанні в холодних світах...
Ми своєї землі не побачимо...
Тільки може у мріях, у снах.

Тільки в снах її подих відчуємо,
Її муки, надії, жалі...
Тільки в снах золотих ми почуємо
Рідний голос святої землі.

І чому по світах ми блукаємо,
І який ми спокутуєм гріх, —
Ми ніколи, до суду не взнаємо
Від людий — ні чужих, ні своїх.
25/I—24.

ЛІЦИТАЦІЯ ПОЛЬЩІ.
ДОБРА КОНЮКТУРА ДЛЯ ВИПРОДАЖІ.

Ми вже інформували наших читачів про те, що Англійці бажають ні більше ні менше а викупити акції Польського Банку. З тої нагоди ми й висловили вже свою думку. Та проти волі приходиться до тої справи вертати з іншої нагоди. Орган німецьких аграрів „Дайтше Тагесцайтунг" приніс вістку, що в найблищому часі прибудуть до Польщі голяндські фінансісти для переговорів у справі купна польського сільного монополю. Та сама газета інформує, що група англійських фінансістів вибирається теж до Польщі в справі купівлі польського тютюнового монополю.

Недавно інформували ми про те, що велика американська спілка капіталістів викупила у Польщі сірниковий монополь за ціну 5-тимілінової позички в долярах. Нафтовий монополь вже давно не в польських руках. Телефони, як відомо, має у Польщі шведська спілка. Залізниці на якихсь дуже неясних, та буцімто корисних для Польщі умовах мають взяти в посідання Англійці. Вже нині можна конкретно говорити про випродаж усіх польських державних монополів закордонним капіталістам.

Про такі справи як закупно переважно англійськими капіталістичними спілками лісів і дерева вже й казати не приходиться, бо це не належить до державного монополю.

Зваживши усе повище, не можна дивуватися, що Англійці за ціну якоїнебудь допомоги для Польщі вимагають кураттелі над її господаркою, а приватні капіталісти з Лондону годяться на санацію польських фінансів, але під одною дрібною умовою. А цею умовою є саме викуп акцій державної емісійної установи „Банку Польського". Викуп акцій того банку чужими капіталістами є рівнозначний з цілковитим економічним поневоленням Польщі.

Якщо справа з розпродажею польських монополів піде дотеперішними шляхами, то ясно, що по їх вичерпанню мусить прийти черга на акції „Польського Банку". Очевидно, що таких смішних перспектив Польщі завидувати не можна.

Самозрозуміло, що причиною тих „світлих" перспектив є ніщо инше, тільки безвідповідальна польська внутрішня політика, а фінансові невдачі Ґрабського це лише наслідки тої політики, яку йому підготовив цілий ряд його попередників не фінансістів а політиків. Інтересно, що не вважаючи на головну і капітальну причину усіх польських невдач у внутрішній господарці та на закордонній арені — тобто на польську внутрішню політику і національний гнет — у Польщі все таки нема зрозуміння та усвідомлення собі тої причини. Навпаки все в ній ступає на тому полі старими шляхами та веде Польщу на шлях руїни. А саме в ті найкритичнійші часи для Польщі міністер освіти Ґрабскі — наприклад — намагається всіми силами довести внутрішні відносини в державі завдяки своїй шкільній політиці до найкращого напруження та тим самим зробити Польщі медвежу прислугу на міжнародній арені. Наслідки такої прислуги Ґрабского саме найкраще тепер унагляднюються.

НЕЧИСТА КРОВ

робить чоловіка нещасним. Прочистіть її при помочи знаної кенди Партола, котра показується найліпшою із всіх прочищуючих средств. Одна мала пачка коштує 1 доляра, а шість пачок лише 5 долярів.

АРТЕКА PARTOSA
321 — 6th Ave., cor. 20th St., Dep. 60, New York, N. Y.

МАЄТОК У МАТЕРАЦІ.

В Петербурзі померла жебрачка, звісна загально під іменем „Норенберг". При перешуканню її річей, найшли в матераці багато золотих нараменників (бразлет) із брилянтами, багато брошок, золоті ланцюшки до годинників, срібні предмети, текстильні, галянтерійні і конфекційні, обуву і т. д. Тому, що не зголосилися ніякі спадкоємці, цінні річи передано комісаріятови фінансів а інші річи комісаріятови суспільної опіки.

РЕКОРД СПАННЯ.

В малому австралійському містечку пропав недавно начальник залізничої стації. Як стали його шукати, найшли 80 миль далеко. Маширував спокійно з палицею і фляшкою води в руці. Переконалися, що був у найтвердшому сні.

НАЙСТАРШІ ПАПЕРОВІ ГРОШІ.

В гайдельберській бібліотеці є рукопис із 1487. року, що містить мабуть найстаршу вістку про видання паперових грошей замість металевих. Автором тої вістки є якийсь Антоніо Агапіда. Він описує війну Еспанців проти Маврів. Війна скінчилася в користь Еспанців здобуттям Ґранади. В часі тої війни граф Тенділя облягав у 1484 році місто Альгаму. Тоді зовсім несподівано не прийшла достава і він не міг виплатити жовнірам. Вони були з того дуже невдоволені. Тенділя помігся собі так, що роздав між жовнірів нумеровані кусники паперу з своїм підписом, а рівночасно видав приказ, на основі якого мешканці під загрозою кари смерти мусіли за ті клаптики паперу давати жовнірам харчі. І мешканці давали. Як подає автор рукопису, Тенділя небаром потім, „як чесний християнин" викупив усі ті папері за повну їх вартість, так що ніяка сторона не потерпіла на цьому. А сьогодня при інфляції так не було!

БОРОТЬБА З ПОЛЬОНІЗАЦІЄЮ.
Спільний меморіял Литовців, Білорусинів і Жидів на Виленщині у справі навчання історії й географії по польськи.

У відповідь на розпорядок кураторії шкільної округи Вильно про введення до всіх — навіть приватних — шкіл „національних меншостей" науки загальної історії, історії про Польщу й географії по польськи (таке саме розпорядження, як у шк. окрузі Львів), всі провідні організації приватного шкільництва Литовців, Білорусинів і Жидів на Виленщині внесли до м-стра освіти у Варшаві меморіял, домагаючись відкликання того розпорядження. У цьому меморіялі говориться:

„Розпорядок п. міністра викликав пригноблююче враження не лише на безпосередньо заінтересовані учительскі сфери й на батьків, але також на найширші кола цілої не-польської людности Виленщини. Наказ навчання названих предметів у польській мові зрозуміли широкі литовські, білоруські і жидівські кола як удар, скермований у найголовнійшу підставу нашого шкільництва, як акцію, заповідаючу знівечення самого принціпу науки в рідній мові, заґарантованого конституцією польської республики. Що торкається педаґогічних оглядів, виясненя пана міністра позбавляє учительство найважнійшого чинника виховування ума й душі дитини і в рішаючий спосіб ослабляє цілу вартість гуманістичного чинника в наших програмах. Навчання загальної історії і географії у польській мові, яка для наших дітий не є рідною мовою, [illegible] утруднить поступ дітий в науці, фатально віднесеться на рівні тих предметів, зведе ці живі й цікаві царини знання до мертвого вербалізму та захитає енергію нашої молоді й її замилування до науки.

„Беручи під увагу згадані мотиви національно-культурної і педаґогічної натури, просимо п. міністра відкликати своє виснення з дня 28. IV. 1925 і дозволити навчати предмети загальної історії та географії в рідній мові. Якщо ця просьба не булаб прихильно полагоджена, просимо стримати виконавчий розпорядок Кураторії аж до вирішення справи Найвищим адміністраційним трибуналом, куди ми звернулися зі скаргою".

Слідують підписи Т-ва білоруської школи, литовського Т-ва „Ригас", жидівського цент. комітету освіти й гебрейського стоваришення „Тарбут" — всі у Вильні.

Крім цього ці т-ва заявили кураторові, що все одно вони не будуть вводити до своїх приватних, за власні гроші утримуваних шкіл науки у польській мові яких небудь предметів, бо такі накази явно ломлять конституцію і міжнародні договори про права приватного шкільництва.

ЧИЙ СЕ КРАЙ?

Чи не знаєш, любий брате,
Чий се отой край,
Де столітя ллється кровця,
Могил через край?

Де не глянеш, всюди повно
Зарито людий.
І не старі се могили,
Скажи: край то чий?

Твій і мій се край, мій друже,
Від віків в борбі,
Що не вміли боронити,
Лишили в крові.

А могили отсі свіжі
Стрільців Січових,
Буйні голови поклали
В могилах отих.

Боронили свій край рідний,
Поки стало сил,
Ії замучені в страшних боях
Лягли до могил.

Не питайся, любий брате,
Ступай їх шляхом.
Бо не він же тобі бути
В чужинців рабом.

Т. Кошіль.

Дітройт, Миш., 20. жовтня 1925.

КОРОЛЬ ПЯНИЙ І КОРОЛЬ ТВЕРЕЗИЙ.

Филип, македонський король, будучи підпитим, судив когось і засудив на смерть.

— Суд несправедливий і я роблю відклик! — сказав засуджений.

— До кого-ж будеш відкликатися? — запитав король.

— Від Филипа пяного до Филипа тверезого — була відповідь засудженого.

СЛОВА МУДРОСТИ.

Діла праведних — се зерна, які деколи довго лежать в історичній ріли непорушно. Однакож приходить світло і тепло життя і вони починають рости, цвитуть і приносять овочі. А що посіяне насильством і неправдою, це гние, трупішіє і безслідно пропадає.

Микола Голубець.

ЛАВРІВ.

(Замісць комунікату).

Дванацять кільометрів на південний захід від Старого Самбора, три чверти години коловоі дороги від залізничої стації Спас-Тершів, над невеличкою річкою Ліниною, посеред лісів і ярів бойківського Підгіря, лежить невеличке село і монастир — Лаврів.

Село невеличке, зложене з кількадесяти родин-нащадків поселеної тут перед віками монастирської служби, замітне хіба своїм безпросвітним убожеством, з якого ратує його постійна праця в монастирських добрах тоді, коли сусідні села примирають на вівсяному хлібі. Зате лаврівський монастир Василіян давно уже звернув на себе увагу і може нині похвалитися доволі обемистою літературою, в якій говориться про його старі традиції, архитектуру та вивінування монастирських забудовань. Тепер прийшли на чергу монументальні фрески лаврівської церкви, які, можна надіятися, запевнять цій василіянській обителі тривале місце в історії мистецької культури Галицької України, а саму місцевість підіймуть до рівня найзамітнійших на нашій території.

Вперве, мабуть, виринув Лаврів на історично-літературному полі з хвилею, коли у виданому Л. Зеліньскім „Львовянін-і" з 1842 р. (VI. зшиток) появилася літографія лаврівської церкви і монастирських забудовань з доволі фасцінуючим підписом: „Монастер Кс. Базилianув в Лаврове фундациї Лавра (!) і Льва ксьонжонт Руско-Галіцкіх р. 1292".

Ілюстрація виконана з аматорська-примітивно, грішить до високої міри романтичною фантазією свого часу, всеж таки звернула увагу ширших кругів на місцевість, якої монастир сягав своїми традиціями в часи мітичного „Лавра" і майже легендарного князя Льва, якому довелося покласти основи під стільки василіянських монастирів і випустити зі своєї канцелярії стільки ерекційних грамот, які врешті виявилися дуже примітивними... фальсифікатами.

Кільканайцять років згодом (1859 р.) появилася в львівських „Ромаітосьц-ях" перша зі статей про Лаврів з під пера скромного маляра, але невтомного галицького чічерона — Феліціяна Лобеского.

Він то перший опублікував і закріпив в друкованому слові легенду про первопочин лаврівської обителі, яка за малими коректурами удержалася до нині.

Після зібраних Лобеским відомостей, первопочини лаврівського монастиря губляться в сумерках ледви не доісторичних. Коли архівні василіянські джерела (передані тоді за реверсом перемиській капітулі) сягають в XI.—XII. віки, то поширена в той час місцева традиція пересуває дату оснування монастиря в IX. а навіть VIII. вік по Христі, коли то над рікою Ліниною почали шукати спасення монахи-отшельники, що жили в печерах-одиночках. Щойно мітичний „Лавр", батько (!) короля Данила а дід князя Льва, мав зорганізувати цих отшельників і покласти основи під монастир, названий від свого імени „Лавровом", якому князь Лев, грамотою, виданою 1292 р. в Перемишлі, мав надати розлогі добра і права...

Лобеский не дає віри тоді пошироним припущенням, що назва монастиря утворилася зі слова „лавра", але йдучи стежками тогочасної історико-археольоґічної романтики, вдоволяється вірою в „князя Лавра".

Інтереснійшою одначе від історичної частини статі Лобеского, повиннаби бути її частина описово-інвентаризаційна, в якій перш за все, на основі автопсії (?) закріплено тогочасні поняття про форми архитектури лаврівської церкви, які до речі кажучи, дуже слабо нагадують сучасний вигляд церкви, якій посвятили згодом свою обширну студію дослідники Мокловскі і Соколовскі.

Архитектуру лаврівської церкви називає Лобескі, тогочасним звичаєм, без застережень візантійською. Построена на хрещатому пляні, якого центр утворює виступаюча на зовні ротунда (!), від якої розходяться на чотири сторони світа прямокутні прибудови рамен, пляннового хреста. Над центральною ротундою підіймається велика копула, копулами завершені й прямокутні рамена хреста. Мури помітної товщини, вигляд їх тяжкий, двері незвичайно маленькі і запалі так, що до церкви входиться східцями в низ. Опис Лобеского згідний із згадуваною уже ілюстрацією „Львовянін-а", за те зовсім не відповідає нинішному розпреділенню й елєвації церкви, ані зображенню, яке збереглося на монастирському портреті князя Льва, мальованому в 1798 р. Л. Долинським. Утворюється свого рода загадка чи непорозуміння, яке слід розяснити. Списуючи внутрішню обстанову церкви, Лобеский доволі поверховно згадує про іконостас, але й опис іконостаса не погоджується з виглядом цього памятника, який стоїть на своєму місці від перших десятиліть XIX. віку. Певну поверховність й різкі неточности завважуємо і в решті статті Лобеского так, що на основі того можемо сміло припустити, що Лобескі не був у Лаврові, опис церкви подав на основі фантастичної ілюстрації „Львовянін-а" а решту скомпілював з надісланого собі, доволі туманного матеріялу, якогось принагідного очевидця.

Тому вартість першого жерельного опису й історії Лаврівського монастиря й церкви мусимо признати щойно обемистій статті-студії В. Площанського поміщеній в „Науковому Сборник-у" Гал. Рус. Матиці з 1866 року.

В. Площанський, автор цілого циклю монографій визначних місцевостей Галицької України, перебув у Лаврові довший час, протягом якого переглянув увесь монастирський архив, та мав змогу як слід приглянутися й описати як саму церкву, так і її вивінування.

У нього вже нема мови про „ротунду" а опис церкви погоджується з сучасним станом майже вповні. Він теж винотував з архивних жерел цілий ряд звісток і дат, які у великій мірі розвівають туман леґенди сповиваючої первопочини Лаврова.

НЕСТЕРТИЙ НАПИС.

Сказав праведний муж:

Написав я своє імя на піску на березі моря і полишив написані букви. Та повіяв вітер, надніс могучу филю і вона змела написані черти, немов їх ніколи і не було.

Тепер вирізав я своє імя — на дереві вирізав я його. Але коли по літах вернув я в ті сторони, то не побачив я вже і дерева, що колись красувалося серед околиці.

І тоді ще раз написав я своє імя — на марморі написав я його і вірив, що аж тепер рука часу не затре його ніколи. Та нечайний землетрус порушив усім, що було збудоване на землі, розбив мій мармор і він нині лежить засипаний порохом.

А щож дальше? — запитав я себе. Хіба є на світі така незнищима таблиця, щоби імя моє остало на ній вічно?

І відповів мені голос мудрости;

Коли хочеш, щоби імя твоє жило вічно, то напиши його на людських серцях — ти напиши його лагідними словами, святими примірами і розумними вчинками, а його не знищить ані рука часу, ані хуртовина. Воно буде жити в людських серцях і в людських вчинках з роду в рід!

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ

Польська автокефалія.

(З львівського Діла).

День 16. вересня 1925 стає історичною хвилею, переломовим днем в житті православної церкви в Польщі, в житті чотирьох міліонів визнавців тієї церкви. В тому дні формально і святочно польський уряд осягнув свою мету: зірвав неканонічним способом звязки православної церкви в Польщі з її канонічним московським центром.

В дні 16. вересня 1925 Варшава, найдальше висунена на схід станиця латинства, обходила свято „побіди польської державної ідеї", себ-то свято безвідкличного підчинення православної церкви світській політичній владі. В дні 16. вересня 1925 православна церква формально стала **автокефальною,** себ-то незалежною від московського православного центра, але за те вповні залежною від польської світської адміністрації, від її бажань і забаганок.

Польська автокефалія формально заістнувала в половині вересня 1925, одначе фактично вона істнує вже майже чотири роки. Реставрація польської державности супровожалася страшними переходами для православної церкви. Перші удари посипалися на православні церкви в Холмщині, коли то старинну церкву св. Кирила й Методія висаджено екразитом в повітря. Сотні церков зачинено, а ключі віддано поліції. Православне населення лишилося без спромоги заспокоєння його релігійних потреб. Друга фаза цього підготовлювання автокефалії зазначилася загарбанням церков сфанатизованими і владою піддержуваними римо-католиками та насильною переміною їх на костьоли. -СеєолПраоун.швіціі.тоі.-ц илво Середньовічний релігійний фанатизм йшов тут у парі з потоптанням права власности. Православне духовенство позбавлено матеріяльної забезпеки, понижено його в нужді й безпросвітку.

Паралєльно з тим розпочато заходи біля „автокефалії", яку вже зведено односторонним розпорядком уряду з 31. січня 1922 р. Там переведено принціп незалежности православної церкви від якоїнебудь зовнішньої влади, принціп суперечний з канонами й практикою цієї церкви. Автокефалія в православній церкві може обіймати тільки **національні церкви** національних держав. Мішаним під національним оглядом церквам в чужинній державі може бути признана з боку дотепірішньої верховної духовної влади менша або більша автокефалія. Ясно, що в ніякому випадку не могла леґальним порядком осягнути автокефальрядком осягнути автокефального становища православна церква в Польщі, якої визнавці належать до трьох національностей: української, білоруської і російської.

Також польська держава не є національною державою для жадної з тих націй. Православна церква не лише не є пануючою в Польщі, як цього вимагає принціп національности тієї церкви, але навіть не є рівнорядною з иншими церковними організаціями.

Польські заходи у московського патріярха Тихона в справі автокефалії з поданих причин не мали ніяких успіхів. Тоді польський уряд наказав перебуваючим на польській державній території православним владикам самочинно перевести автокефалію, не оглядаючись на канони. Годиться ще зазначити, що в основу орґанізації православної церкви покладено **демократичний** принціп в противенстві до **аристократичного** принципу католицької церковної орґанізації. Про долю і зміну організації православної церкви рішають не тільки владики, ієрархи але й миряне. Тимчасом польський уряд знехтував цей принціп, знаючи, що йому лекше зробити натиск на кількох залежних від нього людий, церковних достойників, як на міліони вірних і їх представників.

Одначе й більшість владик спротивилася польській автокефалії, за що їх прогнано з меж польської держави, або запроторено в монастирських мурах. Так „прочистивши атмосферу" і після трагічної смерти енергійного митрополита Юрія (Українця, а не Москаля, як пише польська преса) покликавши на митрополичий стілець слабо відпорного і не звязаного з інтересами православного населення в Польщі еп. Діонізія, — приспішеним ходом поведено „автокефалістичну" акцію.

Скликаний на приказ уряду собор „перечищених" єпископів ухвалив 14. червня 1922 автокефалію, але **умовну,** а саме, що **польський уряд здобуде** благословення для автокефальної правосл. церкви від царгородського патріярха і инших патріярхів та голов правосл. церков в Греції, Болгарії, Югославії і Румунії, а також від московського патріярхату (як що цей патріярхат не буде скасований).

На протязі двох літ відбулося **здобування** польським урядом **благословення** для поставленої ним автокефалії. Найлекше пішла справа в Царгороді. Підозрілий в продажности патріярх Григорій 13. листопада 1924. „прийняв й затвердив автокефальний і незалежний устрій православної церкви в Польщі, поблагословив і канонічно проголосив православну церкву в Польщі як церкву автокефальну і обдаровану всіми необмежиними правами автокефальних православних церков". Цю постанову затвердив його заступник, опісля прогнаний турецьким урядом патріярх Константин та теперішний патріярх Василь (Базілевс), який і прислав свою делеґацію на святочне проголошення автокефалії до Варшави. Автокефальність православної церкви в Польщі признав теж румунський патріярх. Дальших визнань (правосл. церков в Греції, Болгарії, Югославії і Московщині) ще нема, але на те не звертає найменшої уваги польський уряд, який зобовязався виклопотати благословення.

Так кінчається один акт з життя православного населення в Польщі; кінчається для уряду, але не кінчається для визнанців правосл. церкви.

* * *

З приводу стяточного оголошення автокефалії православної церкви у Польщі низче підписані православні сенатори і посли, які під цю пору знаходяться у Варшаві, вважають своїм обовязком супроти православного населення у Польщі, яке їх вибрало і довірило їм оборону своїх прав і інтересів, — заявити, що цей акт переведено офіційною церковною владою у Польщі без відома та участи православної людности, і що православному народові не дано можливости висловити з цього приводу свою думку й волю (на Соборі) в канонічному порядку.

Підписи: **сенатор Черкавський, сен. Маркович, сен. Пастернак, сен. Левчанівська, сен. Богданович, депутат Рогуля.**